

H.C. ANDERSENS

ODENSE

Odense er H.C. Andersens fødeby. Her blev den senere så verdensberømte eventyrforfatter født i 1805, som søn af en fattig skomager og en vaskekone og med en fod i middelalderen og den anden i moderniteten. Siden da har Odense ændret sig meget. Men der er bevaret bygninger og steder, som ser ud, som de gjorde på eventyrdigterens tid. Følger du fodsporene rundt i bymidten, finder du nemt H.C. Andersens Hus og Barndomshjem samt Fyrtøjet – et kulturhus for børn. Og samtidig kommer du forbi yderligere 11 steder, som havde afgørende betydning for H.C. Andersens barndom og hans eventyrlige forfatterskab. Med denne guide finder du information om de forskellige steder og deres betydning for H.C. Andersen samt oplysninger om endnu flere eventyrlige oplevelser. God fornøjelse!

3

4

2

1

13

12

11

H.C. ANDERSENS ODENSE

3.1 Km

INFORMATION

Odense Bys Museer
Overgade 48
5000 Odense C
T. +45 6551 4601
museum@odense.dk
museum.odense.dk

Download app: AndersensOdense.dk

Livet er det deiligste Eventyr

H.C. Andersen – Hvad hele Familien sagde

1

H.C. ANDERSENS HUS

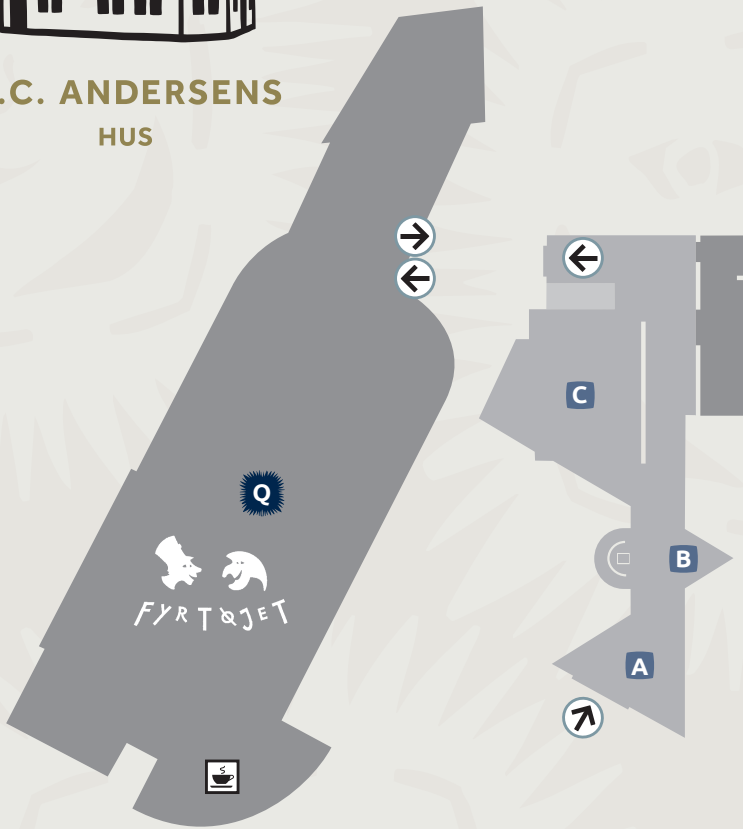
Danmarks store eventyrforfatter H.C. Andersen (1805-75) formåede med sit omfattende forfatterskab at skrive sig ind i verdenshistorien som en af de største forfattere nogensinde. Mest kendt er digteren i dag for sine eventyr for både børn og voksne. Udover 156 eventyr skrev han 14 romaner og noveller, ca. 50 dramatiske arbejder, omkring 1000 digte og et væld af bio-

grafiske arbejder, artikler og humoristiske småstykker.

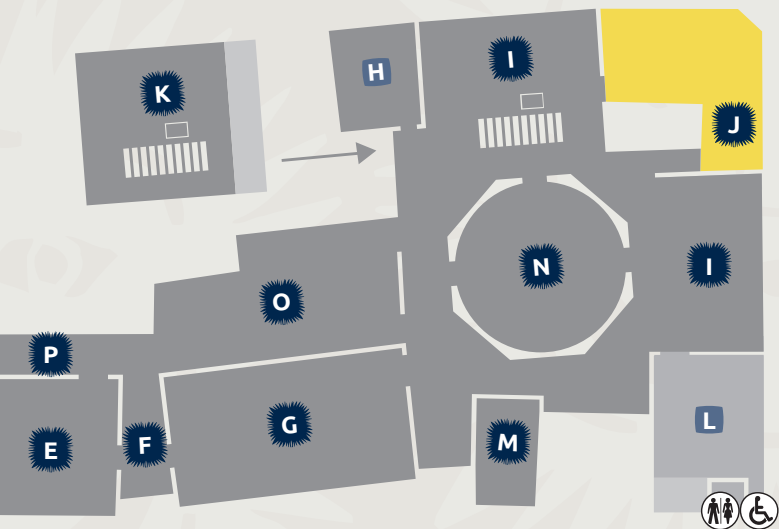
Siden 1908 har den verdensberømte digters fødehjem været en del af museet H.C. Andersen's Hus, der i flere omgange er blevet udbygget. Museets udstilling er organiseret efter en række forskellige temaer, der hver har fået sit eget rum i museet. Entré.

H.C. ANDERSENS HUS

- A** Indgang
- B** Billetsalg
- C** Butik, billetsalg
- D** Garderobe, toilet
- E** Tiden

- F** Mennesket
- G** Kunsten
- H** Biograf
- I** Livet
- J** Fødehjemmet

- K** Forvandlinger
- L** Pusterum
- M** Nyhavnsstue
- N** Mindehal
- O** Værket
- P** Gallerigang
- Q** Fyrtøjet

TIDEN

H.C. Andersens tid var præget af store forandringer. Han blev født ind i en verden, hvor kun ca. 60 % af den europæiske befolkning overlevede barndommen, hvor kongen var loven, analfabetismen var udbredt, og hvor den tekniske og videnskabelige udvikling for alvor tog fart. Ved hans død i 1875 var kongens magt brudt,

analfabetismen næsten udryddet og videnskab og teknik prægede samfundet. Men det var stadig et Europa, hvor dødeligheden og fattigdommen var uhyre høj, hvor seksualiteten var tabubelagt, hvor dødsstraf var en selvfølge, og hvor krige stadigvæk var så hyppige, at de ikke gav anledning til særlig spalteplads i aviserne.

MENNESKET

H.C. Andersen var ca. 1 meter og 85 cm. høj – 25 cm højere end gennemsnittet i 1800-tallet. Den langlemmede høje mand, det karakteristiske hoved med de dybtliggende øjne, de tunge øjenlåg og den store næse faldt ikke ind i rammerne for samtidens skønhedsideal. Han gik for at være

grim, aparte – ja, ligefrem frastødende – og hans ydre skikkelse vakte opsigt og gjorde et kejtet og komisk indtryk på de fleste. De, der lærte digteren at kende på nærmere hold, fik dog et andet indtryk. De fandt hans ansigt levende og ændrigt, hans figur statelig og hans fremtræden elegant.

KUNSTEN

Livet igennem havde H.C. Andersen en kolossal fantasi og følsomhed – noget som digteren både betragtede som åndsgave og sjælesyge. “Jeg er som et Vand, Alt bevæger mig, Alt afspejler sig i mig, det hører vel til min Digter-Natur, og tidt har jeg jo Glæde og Vel-signelse deraf, men ofte er det ogsaa en Qval”, skrev den 50-årige digter til sin ven Edvard Collin. Følsomheden genfinder man også i hans fantasi-

fulde klip og tegninger, som præsenteres side om side med nogle af de originale og mest markante klenodier, der knytter sig til H.C. Andersen og hans kunstneriske liv. Pennen skriver ikke længere, og saksen klipper ikke. Rebet blev aldrig brugt, og ingen sover længere i sengen. Alligevel lever klenodierne den dag i dag som minder om H.C. Andersens fantastiske liv og kunst.

Leve er ikke nok!
Solskin, Frihed og en lille
Blomst maa man have!

H.C. Andersen – Sommerfuglen

LIVET

Den biografiske udstilling omkranser Mindehallen og indeholder tre dele. Første del beskriver H.C. Andersens fattige barndom i Odense, hvor hans kunstnerdrømme bliver vakt af teatret, samt hans uddannelse og tidlige kunstneriske begyndelse i København, som han rejser til som 14-årig. Anden del af udstillingen følger hans mange rejser og internationale

gennembrud og succes med eventyrene. Verden bøjer sig for hans talent, men stadig er der et savn og en stor ensomhed i hans liv. Kærligheden og familielivet undslipper ham. Med sin kunst har han vundet fodfæste i det københavnske borgerskab, men endnu har han ikke økonomiske midler til at kunne gøre sig håb om ægteskab. I tredje del af udstillingen er H.C.

Andersen i livets efterår. Kunstnerisk succes har forvandlet sig til økonomisk succes, men nu er han for gammel til at gifte sig. Fra sit fjortende år har han boet og levet alene, bl.a. i Nyhavnstuen, som også kan ses i denne del af museet. Kendt og hyldet af alle, udødeliggjort igennem sin kunst, men stadig ensom, dør han i 1875.

At reise er at leve

H.C. Andersen
– *Mit Livs Eventyr*

FØDEHJEMMET

H.C. Andersen blev født i Odenses værste slum. I et nabolag fyldt med daglejere, fattigfolk og tiggere kom han til verden i et hjem, der ikke engang var hans forældres. De havde nemlig ikke deres eget sted at bo og

måtte derfor indkvartere sig hos familie. Straks efter fødslen blev præsten tilkaldt, og H.C. Andersen blev døbt – sandsynligvis af angst for at han ikke ville overleve de tidlige strabadser, som verden bød ham.

FORVANDLINGER

Forvandlinger er en eventyrverden på havets bund – en verden som er velkendt og fremmed på samme tid. Den deler ikke gerne sine hemmeligheder, og i denne verden er du den fremmede. Kun gennem fantasiens kraft vækkes eventyret til live, og underverdsverdenen bliver beboelig.

Gennem
livet går der
en usynlig
tråd

H.C. Andersen
– *Mit Livs Eventyr*

NYHAVN

I flere perioder af sit liv boede H.C. Andersen i Nyhavn, tæt ved Det Kongelige Teater i København. Her boede han også i sine sidste år, og museets autentiske rekonstruktion viser dig-

terens arbejdsværelse fra denne tid på førstesalen i Nyhavn 18. Alle de udstillede genstande har tilhørt digteren.

MINDEHALLEN

I 1929 dekorede kunstneren Niels Larsen Stevns Mindehallen i H.C. Andersens Hus. Det gjorde han med otte store freskomalerier – otte billeder fra H.C. Andersens liv, hentet

fra digterens selvbiografi ”Mit Livs Eventyr”. Billedserien indledes og afsluttes i Odense, ligesom billedserien følger dagens gang fra morgenlys til aftenmørke.

VÆRKET

Biblioteket i H.C. Andersens Hus viser eventyrdigterens store udbredelse, både før og efter hans død. H.C. Andersen er en af de forfattere, der er oversat til flest sprog i verden. Indtil

videre har museet registreret oversættelser til knap 160 forskellige sprog, dog er ikke alle sprogudgaver repræsenteret i biblioteket.

GALLERIGANGEN

H.C. Andersen illustrerede ikke selv sit forfatterskab, men med ordene var han en sand billedkunstner. Lige siden 1838 har billedkunstnere fundet inspiration i digterens arbejder og illustreret dem. Gallerigangen viser et lille udsnit af de mange fantastiske og varierede fortolkninger af H.C. Andersens eventyr.

Der er en
kjærlig Gud,
der fører Alt
til det Bedste

H.C. Andersen
– *Mit Livs Eventyr*

FYRTØJET

Leg dig ind i eventyret....

Fyrstøjet er et kulturhus for børn, hvor H.C. Andersens eventyr formidles gennem leg, fortælling og kreative aktiviteter. Hele huset inspirerer til leg og er fyldt med muligheder til den gode familieoplevelse. Entré.

2

FØDEHJEMMET

Det i dag ikoniske gulkalkede hjørnehus var i begyndelsen af 1800-tallet beliggende i den fattigste del af Odense, og hovedparten af kvarterets indbyggere tilhørte den laveste sociale klasse – det var soldater, daglejere, fattigfolk og tiggere, der skaffede sig

mad på bordet ved tilfældigt arbejde. Det er i disse omgivelser, at H.C. Andersen er født. I fødehjemmet boede der dengang op til fem familier. Siden 1908 har huset været en del af museet H.C. Andersens Hus.

TORVET

På Sortebrødre Torv lå det eneste permanente teater uden for København. Teatrets verden af fantasi og fortælling fortryllede H.C. Andersen. Som fattig havde han ikke mulighed for at se mange forestillinger, men i stedet samlede han på teatrets plakater og programmer, som han hjemme fan-

taserede over. Det lykkedes ham at få adgang til teatret – som statist i et enkelt stykke. Hans ene replik gav næring til drømmen om berømmelse og et liv på scenen, og kort tid senere rejste han som fjortenårig ud i verden for at søge eventyret og lykken.

4

FATTIGGÅRDEN

På første sal i Fattiggården lå fattigskolen. Her havde H.C. Andersen sin uregelmæssige og gratis skolegang, de sidste år han boede i Odense. Undervisningen var mangelfuld og skolebøgerne få, og den unge H.C. Andersen brugte det meste af sin tid på at digte nye historier ud fra de bibelske væg-

malerier, som prydede fattigskolens læsestue. På sin vej til skole passerede H.C. Andersen ved domkirken sin fars grav og ikke mindst latinskolen, hvor han drømte om at blive elev. Fremtiden tegnede sig nemlig lys for eleverne dér – de havde gode skolebøger og modtog grundig undervisning.

VASKEPLADSEN

Længere oppe ad åen, ved en særlig vaskeplads som denne, arbejdede H.C. Andersens mor som vaskekone. Under det hårde arbejde, hvor hun ofte måtte stå i lang tid i det kolde vand, varmede hun sig med alkohol. Hun døde i 1833 af sin afhængighed, der havde udviklet sig til sygdommen delirium tremens. Dengang kunne

den endnu fattige digter ikke hjælpe hende, men mange år senere genoprettede han moderens værdighed i eventyret "Hun duede ikke". Her forsvarede han hende mod verdens fordømmelse og tegnede et vemodigt billede af sin mors hårde livsvilkår og hendes store kærlighed til sit barn.

6

STATUEN

Den store bronzestatue af H.C. Andersen blev afsløret i Kongens Have juni 1888. Nu er den placeret ved Odense Å, og her spejder H.C. Andersen ned mod det dybeste sted i åen, hvor man på hans tid troede, Åmanden boede. Når folk druknede i åen,

sagde man, at det var Åmanden, der krævede ofre for ikke at lade åen løbe over sine bredder og forvolde store ødelæggelser. Det er dette sted, som inspirerede H.C. Andersen til eventyret "Klokkedybet".

TUGTHUSET

Da H.C. Andersens mormor blev gift første gang i 1783 var det med en mand, der kendte Odense Tugthus, datidens fængsel, indefra. Fra 1782-1783 havde han afsonet en straf for at have skudt på en herregårdsjæger. H.C. Andersen selv har også været derinde – men kun som gæst. For-

ældrene kendte nemlig portneren, og ved en familiehøjtid blev Odense Tugthus rammen for festlighederne. Den unge H.C. Andersen var dog bange for de indsatte, der fungerede som tjenere ved festen. I romanen "O.T." beskriver H.C. Andersen denne grusomme anstalt.

8

H.C. ANDERSENS BARNDOMSHJEM

Fra H.C. Andersen var to til han blev 14 år boede han i barndomshjemmet i Munkemøllestræde. I dag er barndomshjemmet og de tilstødende lejligheder omdannet til et lille museum.

Det var et trangt og fattigt hjem, men alligevel husker H.C. Andersen tilbage på sin tid i barndomshjemmet med nostalgisk glæde. Det var nemlig også et hjem fyldt med kærlighed. Entré.

H.C. ANDERSENS BARNDOMSHJEM

A Billetsalg, butik

B Udstillingen

C Stuen

D Køkkenet

UDSTILLINGEN

Den lille udstilling i barndomshjemmet rummer indtryk fra H.C. Andersens barndom i Odense. Det var en tid, hvor middelalderens overtro stadig stod stærkt, og særligt H.C. Andersens mor indprentede overtroen i den unge drengs sind. Hans far derimod bekendte sig mere til fornuften. Han var fritænder, sagde han selv.

Hans store ærgrelse i livet var, at han ikke fik lov til at blive i skolen, men blev sat i lære som skomagersvend. Noget lignende ønskede han ikke skulle overgå H.C. Andersen – uanset hvor urimelige og urealistiske drengens drømme var, så skulle han have lov til at forfølge dem.

STUEN

Det var her i barndomshjemmet, at H.C. Andersens fantasi spirede. Et lille dukketeater var hans kæreste eje, og det blev stedet, hvor hans fantasi kunne udfolde sig. Teaterplakater, historier han havde hørt, og bøgerne

han læste – alt kunne bruges som materiale for H.C. Andersens levende fantasi og dukketeaterets forestillinger. Mange år senere er det barndomshjemmet, der er materiale og inspiration for eventyrforfatteren.

KØKKENET

I Barndomshjemmet peb fårekyllingen, da H.C. Andersens far lå død i sengen. Hans mor, der lå på gulvet sammen med H.C. Andersen, udbrød: "Han er død, du behøver ikke at synge efter ham, Isjomfruen har taget ham!". Mange år senere var det sådanne barndomsoplevelser, der inspirerede ham til sine eventyr. I "Sneedronningen" – eventyret om tro og overtro

– er det endda barndomshjemmet selv, H.C. Andersen besøger i begyndelsen af eventyret: "Fra Køkkenet kom man ad en Stige op paa Loftet, hvor der i Tagrenden, mellem vort og Naboens Huus stod en Kasse Jord med Purløg og Persille, min Moders hele Have; i mit Eventyr: *Sneedronningen* blomstrer den endnu".

Det gjør ikke noget at være
født i Andegaarden, naar man
kun har ligget i et Svaneæg!

H.C. Andersen – Den grimme Ælling

DOMKIRKEN

Odenses Domkirke, Skt. Knuds Kirke, danner rammen om tre begivenheder i H.C. Andersens liv. Her blev hans forældre gift kun tre måneder før, han selv blev født i 1805. Pladsen, der i dag omkranser kirken, udgjorde dengang dens kirkegård, og det var her H.C. Andersens far blev begravet 33 år gammel i 1816. Tre år senere

var det også her H.C. Andersen blev konfirmeret. Til den store begivenhed havde han fået et par læderstøvler. Glæden og stoltheden over de nye støvler kom næsten til at overskygge det højtidelige ved selve konfirmationen. I eventyret ”De røde Sko” vender H.C. Andersen tilbage til barndomsmindet og sin egen forfængelighed.

10

RÅDHUSET

I kælderen under Rådhuset havde H.C. Andersens mormor siddet på vand og brød, fordi hun havde født tre børn uden for ægteskab. Men fra vinduet på Rådhusets 1. sal oplevede H.C. Andersen på trods af kraftig tandpine sit lykkeligste øjeblik: Den 6. december 1867 modtog han folkets hyldest og blev byens æresborger. Pladsen foran rådhuset var den

dag oplyst af folkets fakkeltog, og for H.C. Andersen var det samtidig opfyldelsen af en gammel spådom. Kort før han som ung rejste ud i verden for at blive berømt, blev hans fremtid spået i kaffegrums. ”Det vil gå ham bedre end han fortjener – en dag vil hele Odense blive oplyst i hans ære”, lød forudsigelsen.

HOSPITALET

Gråbrødre var på H.C. Andersens tid et helt kompleks med kirke, hospital og en anstalt for sindssyge. Her blev farfaren indlagt som galning i 1823, og ti år efter døde H.C. Andersens mor hér – dybt alkoholiseret. Det

var her, H.C. Andersen som barn hørte historier fra de gamle fattige. På samme tid fascineret og skræmt lå han også ofte udenfor husene, hvor de "bindegale" var, og lyttede til deres sange, forbandelser og rablen.

12

SLOTTET

Odense blev "det lille København", da slottet i 1815 var bolig for prinsguvernør Christian Frederik, den senere Kong Chr. VIII. Her arbejdede H.C. Andersens mor til tider som vaskekone, og ofte tog hun sin dreng med. I slotsgården legede han sammen med

de andre tyendebørn – og også med prins Frits, den senere Kong Frederik VII. Odense har kun to æresborgere. Sjovt nok er det netop kongen og digteren, Frederik VII og H.C. Andersen – én fra samfundets absolutte top og en fra samfundets absolutte bund.

KIRKEN

I den gamle kirke blev H.C. Andersen fremstillet 2. påskedag 1805, ca. ti dage efter han blev født. I Sct. Hans Kirke skreg barnet så højt, at præsten hidsede sig op og udbød: ”Han skriger jo som en kat!” En af fadderne

trøstede dog moren ved at sige, at jo højere barnet skreg, des bedre sanger ville han blive som ældre. Han skulle få mere ret, end han troede, og den dag i dag er H.C. Andersen æret med en mindeplade i kirken.

Andre eventyrlige oplevelser

Den Fynske Landsby

– en landsby fra H.C. Andersens tid

Sejerskovvej 20 • 5260 Odense S • museum.odense.dk

Et besøg i **Den Fynske Landsby** er som en tur på landet i digteren H.C. Andersens tid. Museet består af en række gårde og huse, der alle oprindeligt har stået i landsbyer rundt om på Fyn og øerne.

Odense Åfart – eventyrlig sejlads

Filosofgangen 28 • 5000 Odense C • odenseaafart.dk

Siden 1882 har **Odense Aafart** sejlet mennesker op og ned ad Odense Å. Med gæsternes ord: Hygge, afslapning, sommer og sol, glæde og smuk natur.

Odense ZOO

Sdr. Boulevard 306 • 5000 Odense C • odensezoo.dk

Odense ZOO byder i løbet af året på forskellige unikke oplevelser. Svøm hen i de brune øjne, mens du står ansigt til ansigt med giraffen, når du fodrer den. Eller prøv den ultimative oplevelse som dyrepasser for en dag.

H.C. ANDERSENS

ODENSE

Region Syddanmark

H.C. ANDERSEN FONDEN

ODENSE BYS MUSEER

MUSEUM.ODENSE.DK

Vor Tid er Eventyrets Tid

H.C. Andersen
– *Dryaden*